

verso respondit, quod Ecclesia illa a nullo medio ad Romanam Ecclesiam pertinebat. Cum enim monasterium Monialium fuerit, & generaliter seruetur in urbe, ut nullo monasterio titulo sit subiectum, incongruum videbatur, ut regulares secularibus supponantur. Præterea usque hodie nos in ea institutionem, & destitutionem liberam exercemus: (& inf. 1) Nos igitur auditis propositis Oeconomum sancti Laurentii syndico vestro in baptismo, & scrutinio condemnamus, ita ut per hoc Ecclesie Romanæ nullum præiudicium generetur, si quando forte jus suum duxerit prosequendum. In institutione autem, & destitutione, & Capitulo Oeconomum ipsum ab impetitione syndici vestri prorsus absolvimus, syndico vestro super hoc perpetuum silentium imponentes.

[1 Cum & bon. mem. C. Pp. p. n. dilect. fil. M. scriptorem, nunc Archiepiscopum, in ea sine cuiuslibet contradictione stauisset. Sicut ergo Ecclesiam ipsam liberam, & in possessione libertatis existere dixit Oconomus comprobare. Cum ergo pro eo faciat ius commune, in eo videlicet, quod uniuersa monasteria urbis ad Romanam Ecclesiam nullo mediante pertineant, unde affirmanti contrarium fides non est aliquatenus adhibenda, nisi super hoc privilegium induceret speciale. Quod autem dicitur in parochia vestra sita, idem Oconomus penitus denegavit: sed si hoc verum esset, sufficienter satis se poterat prædicta ratione tueri. Confessio autem M. Presbyteri super scrutinio, & baptismo ejusdem Ecclesie præiudicare non poterit, cum super his libet concessa in eiusdem pr. n. presentia non fuisset, sicut ex forma petitionis, & conclusionis apparet: hac autem sententia non fuit hæcenus Ecclesia vestra usa, sed eam duxerat usque ad hæc tempora supprimendam.]

CAP. III.

In Prioratibus Monachorum non possunt singuli Monachi commorari, etiam si super hoc habeant rescriptum Apostolicum, nisi in illo fiat mentio de Lateranensi Concilio.

Honorius III. Episc. Venetens. (an. 1220.)

EX parte tua fuit propositum: [& infra. 1] Abbas, & Conuentus Riuen. b Venetens. diocesis occasione literarum Apostol. sedis asserunt sibi esse concessum, ut in singulis ipsorum Prioratibus singuli Monachi commorentur, si pluribus non suppetunt facultates eorundem. Cum autem id obviet Lateranensi Concilio c, de quo nulla mentio est in literis antedictis: Fraternitati tuæ breuiter respondemus, quod huiusmodi literas ab Apostol. sede non credimus emanasse. Quod si per occupationem forsitan emanauerint, nolimus per hoc derogari Concilio supra dicto.

[1 Quod conuenerint olim Abbate, & Conuentu Riuen. Naneten. diocesis, quod tu compellere videbaris eosdem, ut instituerent plures Monachos in quibusdam suis Prioratibus tuæ diocesis, in quorum singulis singuli Monachi hæcenus steterunt, cum pluribus facultates non sufficiant eorundem. Nos Abbati S. Albini Andegaven. & collegis eius per nostras literas dedimus in mandatis, ut de ipsorum locorum facultatibus inquirentes, in eorum singulis facerent plures institui Monachos, si pluribus eorum sufficiant facultates. Alioqui tibi auctoritate nostra inibi berent, ne Abbatem, & Conuentum prædictos molestares super instituendis pluribus in eisdem. Unde idem]

CAP. IV.

Orlinarius compellit Abbatem, ut Monachos a Prioratibus reuocet ad claustrum, vel eis socios adjungat.

Idem Burdegalen. Archiepisc. (an. 1220.)

AD audientiam nostram peruenit, quod nonnulli Monachi lege tibi diocesana subiecti, in quibusdam Prioratibus habitant solitarii, contra statutum generalis

a Ipsa. b Riuenens. al. Riuen. & infra Naneten. b Later. Concil. sub Alexand. III. c. 10. refertur supra de statu Monach. Cap. Monachi.

Concilii a. Ideoque mandamus, quatenus ipsorum Abbatres, seu Priores, ut vel ipsos ad claustrum b reuocent, facientes in ipsis Ecclesiis deserviri per Clericos seculares, vel alios Monachos eisdem associent, cum quibus vitam possint ducere regularem, munitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam compellas.

TITULUS XXXVIII. DE JURE PATRONATUS. CAP. I.

Si propter discordiam patronorum Ecclesia caret administratore, cessatur in Ecclesia a diuinis, tolluntur reliquiæ, & ostia clauduntur, si aliter sine scandalo Ecclesia provideri non potest. h. d. cum cap. sequenti.

Ex Concilio Mediolanensi c (in Insabria.)

PERlatum est: [& infra. 1] Nobis visum est, quod Ecclesia inter hæredes patroni dividi non debeat. Et si similitates inter eos surrexerint, propter quas Sacerdos suo ibi officio canonicè fungi non possit: si aliter provideri non poterit, præcipiatur ab Episcopo, ut nullo modo ibi missarum solennia celebrentur, donec ad concordiam redeant: & Ecclesia Sacerdotem canonicè habeat, qui libere suam ministerium valeat exercere.

[1 Ad S. Synodum, quod inter hæredes Ecclesia in rebus propriis constituta dividantur, & tanta per eandem divisionem similitas oriatur, ut de uno altari quatuor partes fiant, & singule partes singulos habeant Presbyteros, quod sine discordia, & simulate nullo modo fieri potest. Unde]

CAP. II.

Summatum est in cap. proximo.

Ex Concilio Triburienfi d (in Germania.)

QUæcunque Ecclesia: [& inf. 1] Si contingat pro Ecclesia diffidere patronos, ut eam nolint sub uno Presbytero procurari: e Episcopus (si aliter non poterit ipsi consulere) tollat inde reliquias, atque ejusdem Ecclesie claudat ostia: ut sacrum mysterium f nullus in ea celebret, antequam unum eligant Presbyterum, qui sacrosancta sit idoneus procurare.

[1 A pluribus coheredibus sic possessa concordia unanimitate unicuique procuretur, ne propter aliquas discrepationes seruitium Dei minuat, & cura populi irreligiose agatur.]

CAP. III.

Si patroni in presentando discordant, præfertur presentatus a majori parte, si est idoneus: & si hoc sine scandalo fieri non potest, vel patroni intra tempus debitum non presentant, Episcopus ordinabit Ecclesiam.

Ex Concilio Lateranen. g (an. 1179. Romæ.)

QUoniam in quibusdam locis fundatores Ecclesiarum, aut hæredes eorum potestate, in qua eos Ecclesia hucusque sustinuit, abutuntur: & cum una Ecclesia unus debeat esse Rectoris, pro sua dissensione b plurimos representant: Præsentis decreto statuimus, ut si forte in plures partes i fundatorum se vota diuiserint, ille præficiatur Ecclesie, qui maioribus iuvatur meritis, & plurimorum eligitur, & approbatur assensu. Si autem hoc sine scandalo esse x nequiverit, ordinet Antistes Ecclesiam, sicut

a Quod citavi supra. c. præcedenti. b claustra. c In omnibus antiquis: Mediomatric. Burchard. lib. 3. decret. cap. 42. & c. 1. eod. tit. in 1. compil. Ivo part. 3. c. 46. habet ex Concil. Mediomatricensi, c. 10. extat tamen hoc decret. in Concil. vulgatis in Synodo Cabilonensi secunda, habita sub Imperat. Carolo Magno, cap. 26. d Concil. Triburienfi. c. 32. Burchard. lib. 3. decret. c. 224. Ivo part. 3. c. 283. & c. 5. eod. tit. in 1. comp. e al. ordinari. f al. ministerium, quod hic agnoscit Hostiensis. g Sub Alex. III. c. 17. & cap. 4. eod. tit. in 1. compil. h al. defensione. al. dispensatione. i al. personas. x Vid. Lambert. tract. de jur. patr. art. 9. quæst. 1. p. 1. lib. 2.

sicut melius eam secundum Deum viderit ordinandam. Et id ipsum etiam faciat, si de jure patronatus quæstio emerferit inter aliquos, & cui competat, intra quatuor menses non fuerit definitum.

CAP. IV.

Excommunicantur patroni Laici, qui Clericos instituunt, & destituunt in Ecclesiis etiam patronatis, vel bona ipsarum aliter administrant. Et Clerici, qui institutionem Laicorum recipiunt, communionem priuentur.

Ex eodem. a (an. 1179.)

PRæterea quia in tantum quorundam Laicorum processit audacia, ut Episcoporum auctoritate neglecta, Clericos instituunt in Ecclesiis, & removeant, cum voluerint, possessionem quoque, atque alia Ecclesiastica bona pro sua voluntate plerunque distribuunt, ipsos anathemate decernimus feriendos. Clericus autem, qui Ecclesiam per Laicos sine proprii Episcopi auctoritate receperit, communionem priuentur: & si persistierit, a ministerio Ecclesiastico, & b ordine deponatur.

CAP. V.

Sic Patronus Laicus successive presentat duos, & secundus instituitur ab Episcopo, valet institutio. hoc dicit primo. Patronus non potest Clerico, vel alteri Ecclesia conferre Ecclesiam patronatam, vel alteri donare.

Alexander III. Eboracen. Archiepiscopo. (an. 1180.)

QUod autem c consulis, si Clericus idoneus ad vacantem Ecclesiam presentatus, non fuerit ab Episcopo diocesano admittitur, & postmodum alius idoneus presentatus, & institutus ab Episcopo, possessionem tenuerit corporalem: an primo Clerico Ecclesiam petente debeat posterior remoueri, vel posterior priori præferri: dubium non est, quin in casu isto melior sit conditio possidentis: quoniam antequam presentatio per diocesana Episcopum approbetur, ratum non est, quod a patrono fuerat inchoatum. De cætero tuæ prud. resp. quod si Laici Clericis, vel collegiis, de concessionibus, vel donationibus instrumenta confecerint d in hæc verba vel similia: Concessi, vel dedi Ecclesiam, & presentis charta firmavi: si consensus Episcopi non acceperit, nihil agi videtur: quia non dato habetur, quod ab illo datur, qui non potest de jure donare.

CAP. VI.

Comparans, vel emens jus patronatus, eo spoliari debet. Vel sic: Qui emit jus patronatus, ut possit presentare filium, vel nepotem, seu quem vult, eo privari debet. h. d. Et utraque lectio potest sustentari.

Idem Exonien. Episc. e

QUia Clerici f quidam advocatias g Ecclesiarum comparant, vel quocunque modo possunt, acquirunt, ut postmodum eorum filii, vel nepotes ad easdem Ecclesias presententur: præcipimus, ut id arctius inhibere procuret: eosdem aduocationibus taliter acquisitis, app. postposita spoliando.

CAP. VII.

Jus patronatus consistens in aliqua universitate temporalium, transit cum ipsa universitate: etiam si universitas transeat tantum quoad utile dominium: nisi jus patronatus specificè sit exceptum. h. d. Et est notabilis casus, & quotidie allegatur.

Idem Herforden. h Episcopo, & Abbati de Forde.

(an. 1180. Roma in Angliam.)

EX literis i I. Salabrien. k Episcopi accepimus, quod defuncta persona Ecclesie de Laton. G. miles, qui

a Scilicet Conc. Lat. sub Alex. III. c. 14. § præterea, & Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. b vel. c Post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 15. c. 1. §. quia autem, & cap. 7. eod. tit. in 1. comp. d al. concesserint. e Exon. f Cap. 8. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. p. 15. c. 4. g Aduocationes, in uno solo manuscr. h Herforden. al. Heresford. i Cap. 9. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. p. 15. c. 5. k Saleberienf. al. Salesberien.

villam, in qua Ecclesia sita est, a monasterio de Vinton. ad firmam tenebat, ad eandem vacantem G. a Clericum prædicto Episcopo presentavit: postmodum Abbatissa prædicti monasterii alium presentavit eidem ad Ecclesiam superscriptam: quo nolente presentatum ab ea recipere, apud Cantuariensem Archiepiscopum gravem de Episcopo deposuit quæstionem: [& inf. 1] Mandamus, quatenus si vobis constiterit, quod præfata militi præscripta villa fuerit non excepto jure patronatus ad firmam concessa, vel antequam de jure patronatus inter Abbatissam, & militem controversia esset suborta, præfatus Guil. in præscripta Ecclesia per Episcopum ad presentationem militis institutus fuisset: ei (dummodo alias sit idoneus) adjudicetis Ecclesiam, ita quod si Abbatissa obtineat adversus militem, illi de temporalibus debeat respondere.

[1 Archiepiscopus autem quia visum sibi erat, quod factum militis super presentatione præfata nullius esset momenti, prædicto Episcopo in virtute obedientie injunxit, quod personam illam reciperet, & in possessionem induceret, quam Abbatissa sibi decreverat presentandam.]

CAP. VIII.

Si Laicus Clerico, vel Religioso loco concedit Ecclesiam sine consensu Episcopi, non obstante tali concessione, quæ non valet, ad ipsam Ecclesiam cum vacaverit, poterit presentare, & eam alteri Ecclesia de consensu Episcopi poterit concedere. h. d. cum cap. Cum Laici. & cap. Suggestum. infra eod.

Idem Vintonien. Episcopo. b (an. 1180.)

ILLud prætereundum c non duximus, quod si Laicus Episcopo inconsulto Ecclesiam non vacantem concedit religioso domui, & postea cum vacaverit ad presentationem ejusdem Laici, Clericus ibi fuerit per dioces. Episcopum institutus, prior concessio secundam institutionem, quo minus habeatur rata & firma, non potest aliquatenus impedire, cum illa concessio de jure nullius possit esse momenti, tum quia de re non vacante facta est, tum quia Laicus sine auctoritate Episcopi nemini potest Ecclesiam d dare: licet religioso loco jus patronatus conferendi liberam habeat facultatem. Si vero jus patronatus e vacante Ecclesia religioso loco contulerit, & aliquis sine presentatione fratrum ejusdem loci fuerit in ipsa Ecclesia institutus, ejus secundum rigorem juris est institutio irritanda.

CAP. IX.

Instituti in Ecclesiis patronatis per novos patronos mutari non possunt, nec vicissitudines Ecclesiarum per eos fieri.

Idem eidem. (an. 1180.)

QUerimoniam: [& infra.] Absurdum videtur omnino, ut ad singulas patronorum secundum humanam conditionem mutationes, Ecclesiarum ordinationes mutentur: & vicissitudines Ecclesiarum ab advocatis, vel aliis g præsumantur.

CAP. X.

Patronus Ecclesiam Clerico conferre non potest: & si contulerit, potest hoc non obstante ad Ecclesiam presentare rectorem.

Idem Eboracen. Archiepisc. (an. 1180.)

CUM Laici Episcopis b nescientibus, aut non consentientibus Ecclesias Clericis concedunt, in quibus habent jus patronatus, & postea poenitentia ducti, alios ad easdem Episcopis representant, & illi ad eorum presentationem in eisdem Ecclesiis ab Episcopis instituuntur: eorum

a V. al. VV. b Vinton. al. VVinton. c Cap. 10. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 15. c. 6. vid. Conc. Trid. sess. 14. c. 13. d Ecclesiam. e Patronatus jus conferendi. & c. f Cap. 11. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Later. p. 15. c. 7. g Verbum, fieri, quod est in quibusdam insertum, deest in omnib. antiquis codicib. & in recentiorib. magis emendatis. h Cap. 12. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Later. p. 15. c. 3. Conc. Trid. citatum supr. c. illud.

eorum debet institutio stare, qui auctoritate sunt Episcopi instituti, concessione priori (quæ nulla est) omnino evacuata. Non enim licet Laicis Clericos in Ecclesiis præsumptione propria ordinare.

CAP. XI.

Religiosi vindicare, vel retinere non possunt Ecclesias sibi concessas a Laicis sine Diocesani consensu, nisi legitime præscriperint, vel postea Diocesanus consenserit.

Idem Abbatibus, Prioribus, & Clericis per Archiepiscopatum Eboracen. constitutis. [an. 1180.]

Ura pastorali: (& infra. i) Mandamus, quatenus ex donatione Laicorum, nisi auctoritas diocæs. Episcopi, & consensus adfit, nullus vestrum aliquas sibi Ecclesias vindicare præsumat, vel retinere taliter adquisitas, nisi legitima fuerit præscriptione munitus, aut Diocæsani Episcopi habuerit postea consensum. Cum enim Laici non possint in alios, nisi jus quod habent, transferre, hujusmodi concessionem irritas penitus esse decernimus.

(i Neccessitate constringimur, & auctoritate nobis injuncti officii provocamur pro statu Ecclesiæ vigili studio satagere, & ne contra juris ordinem alicui conferri valeat, attentiori volumus sollicitudine providere. Inde est quod univ. v. p. a. s. p.)

CAP. XII.

Si patroni Ecclesiæ vacantis intra tempus a jure concessum non præsentant, Episcopus ordinabit Ecclesias.

Idem Lingonen. c. Episcopo. (an. 1180.)
SI vero ordinatio alicujus Ecclesiæ ad tuam institutionem spectat, & pro controversia Laicorum de jure patronatus inter se disceptantium prorogatur: Fas tibi sit appell. remota in eadem personam idoneam instituire: ita quod repræsentetur ab eo, qui jus evicerit patronatus.

CAP. XIII.

Si jus patronatus Ecclesiæ advenit ad exemptos, per hoc in nullo debet ledi jus Episcopale.

Idem Hospitalariis. [an. 1180. Romæ.]
Cum seculum reliqueritis: [& infra. i] Prohibemus, ne cum ratione feudorum emptorum, aliterve acquisitorum, vel etiam alio modo jus patronatus in Ecclesiis parochialibus acquisieritis, Episcopo jus parochiale minuere præsumatis.

(i Ut Creatori vestro possitis in arce contemplationis placere, decet vos ab his, quæ sunt obvia rationi, abstinere, vel quæ reprehensionem subjaceant, ne vestram opinionem, vel famam valeant denigrare. Inde est quod univ. v. distributus per a. s.)

CAP. XIV.

Sine consensu patroni non potest quis Ecclesiam occupare.

Idem.
EX insinuatione f. O. Clerici accepimus, quod cum ei frater ejus jus patronatus, quod in quibusdam Ecclesiis habebat, liberaliter contulisset: eas quidem sine ipsius assensu occuparunt, & detinent occupatas: [& infra. i] Mandamus, quatenus, si ita est, eorum detentores, ut eadem prædicto Clerico restituant, per eum libere, & pacifice g. ordinandas, monitione præmissa compellas.

(i Quis igitur vestra interest, quæ minus ordinate a subjectis accipiuntur, ad restituidinis tramitem revocare s. t. p. a. s.)

CAP. XV.

Non potest patronus Ecclesiam sibi retinere, vel etiam alteri concedere propria auctoritate.

Idem h. Adonen. Episcopo. [an. 1180. Roma in Apuliam.]

a Cap. 13. eod. tit. in 1. comp. b al. longa, quam etiam vocem hic Hostiensis cognoscit. c Lingon. al. London. d Cap. 15. eod. t. in 1. comp. & post Conc. Later. p. 15. c. 12. e Cap. 16. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 15. c. 13. f Cap. 17. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 15. c. 14. g hæc duo verba, & pacifice, desunt in antiq. libris, & recentiorib. magis fides: sunt tamen in veteri comp. h Agon. al. Andrensi. al. Andron. al. Abdon.

Consultatus nos: (& inf. i) Cum sanctuarium Dei jure hæreditario teneri non possit: non decet aliquatenus sustineri, ut Clerici Ecclesias a parentibus suis fundatas, propria auctoritate detineant, aut Laici filii, vel aliquibus aliis concedant easdem.

(i Tua frat. quid tibi faciendum sit de Clericis, qui Ecclesias constructas hæreditario sibi jure vendicant, nec tibi volunt exinde respondere, & de Laicis, qui præscriptas Ecclesias filii, vel filiiabus, nepotibus suis dare nituntur.)

CAP. XVI.

Jus patronatus per se vendi non potest.

Idem.
DE jure b vero patronatus: (& infra. i) Mandamus, quatenus si R. illud comparavit (cum inconueniens sit vendi jus patronatus, quod est spirituali annexum) contractum illum irritum esse decernas.

(i In præscripta capella. h. d. tuæ.)

CAP. XVII.

Patronus non potest sine Episcopo, vel Papæ consensu, etiam loco religioso conferre Ecclesiæ decimas, vel aliud spirituale.

Idem.
Nullus Laicus o decimas, aut Ecclesiam, aut quicquid Ecclesiastici juris est, sine concessione sui Pontificis monasteriis, vel Canonicis conferat. Et si quis Episcopus improbitatis, vel avaritiæ causa consentire noluerit, Romano Pontifici nunciatur: & quod offerendum est, tunc ejus licentia offeratur.

CAP. XVIII.

Si quis Episcopus in Ecclesia alterius diocæs. est patronus, præsentatus ab eo debet admitti, si est idoneus.

Idem.
Significasti d: [& inf.] Si Episcopi post promotionem suam præsentationes personarum ad Ecclesias a patronis earum pro Ecclesiis sibi commissis adepti fuerint: personæ idoneæ, quas ad eas vacantes præsentaverint, sunt admittendæ.

CAP. XIX.

Institutus ad præsentationem ejus, qui tunc jus patronatus Ecclesiæ possidebat, removeri non debet: licet illud jus ab eo postmodum evincatur: secus, si non possidebat, sed tantum credebatur esse patronus.

Idem Abbati S. Alberti. (an. 1180.)

Consultationibus e: [& infra.] Si aliquis Clericus ab ordinario Judge in Ecclesia fuerit institutus ad præsentationem illius, qui ejusdem Ecclesiæ credebatur esse patronus, & postea jus patronatus alius evicerit in judicio, institutus non debet ab ipsa propter hoc removeri, si tempore præsentationis suæ, ille, qui eum præsentavit, jus patronatus Ecclesiæ possidebat, cum ex hoc ei, qui de jure debet habere, nullum in posterum præjudicium generetur. Si vero non possidebat, sed tantum credebatur esse patronus, cum non esset, poterit ab eadem Ecclesia removeri.

CAP. XX.

Valeat secunda concessio Ecclesiæ facta alteri Ecclesiæ per Episcopum, & patronum, non obstante priori facta per patronum solum.

Idem Eboracen. Archiepiscopo. (an. 1180.)

Suggestum f est, quod cum Ecclesiæ quædam de assensu domini fundi auctoritate Eboracen. Archiepiscopi Ecclesiæ Beati Petri Eboracen. concessæ, & assignatæ sint in Præbendam, Canonici de Novoburgo concessionem illam irritare nituntur, occasione donationis, quam

a C. 18. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 15. c. 16. b C. 20. eod. t. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 15. c. 17. c C. 21. eod. t. in 1. comp. & post Conc. Lat. c. 18. d C. 22. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 15. c. 19. e C. 23. eod. t. in 1. comp. Vid. Abbat. conf. 54. f C. 25. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 15. c. 25.

quam sibi afferunt prius factam. Unde licet in donationibus Ecclesiarum requirendus sit, & expectandus patronorum consensus: quia tamen Ecclesiæ, nisi auctoritas intervernerit Pontificalis, canonicè concedi non possunt: significamus, quod prior concessio, si cum assensu patroni, & auctoritate diocæsani Episcopi a facta est, aut ejus assensus fuerit postea subsecutus, posteriori concessioni præfertur: alioquin illa debet præferri, quamvis posterius facta, quæ consensu Domini fundi, & Episcopi auctoritate fulcitur.

CAP. XXI.

Ab officio, & beneficio removeretur, qui monitus non dimittit Ecclesiam sine consensu Episcopi sibi concessam. h. d.

Idem Archiepiscopis, & Episcopis per Angliam constitutis. (an. 1180.)

Relatum b est nobis, quod nonnulli occasione laicæ recognitionis, non requisita Episcopi audientia, beneficia Ecclesiastica sibi præsumunt in parochiis vestris vindicare. Quoniam igitur hujusmodi personæ non intrant per ostium, sed aliunde condescunt, ac per hoc indigni sunt pastoris nomine, vel prærogativa gaudere: mandamus, quatenus eos, si commoniti prædicta minime resignaverint (nisi Episcopali concessione e muniti fuerint) ab officio reddatis, & beneficio alienos: (& infra. i)

(i Et si nec sic desiverint, vinculo anathematis innoderis, & usque ad condignam satisfactionem teneatis, & teneri faciatis strictos.)

Laici spoliantes Ecclesiam excommunicantur. h. d.
Ad hoc quoniam quidam Laici Ecclesias possessionibus spoliant, ut sic viros Ecclesiasticos faciant coram seculari Judge litigare, vobis injungimus, ut id publice sub interminatione curetis anathematis prohibeatis. Si quis autem prohibitionis vestræ contemptor extiterit, eum excommunicationi subdatis.

CAP. XXII.

Si questio jure patronatus intra sex menses non terminatur a tempore vacationis, libere potest Episcopus sine præsentatione ibidem instituere Rectorem: h. d. Sed intellige de patronis Ecclesiasticis: nam in Laicis sufficiunt quatuor menses.

Idem (an. 1180. Romæ.)

Am te d decet: [& infra.] Illas autem Ecclesias, de quarum patronatu controversia fuerit, si intra sex menses, postquam vacaverint, non fuerit controversia terminata, licitum tibi sit de persona idonea ordinare.

CAP. XXIII.

Patronus jus patronatus propria auctoritate alienare non potest, nec ab Ecclesiis aliquid temporale exigere, nisi tempore vacationis a diocæsano illud fuerit sibi reservatum.

Idem (an. 1181. Romæ.)

Præterea f quoniam advocati Ecclesiarum jus advocacionis, donationis, vel emptionis titulo, aliisque pro sua voluntate contractibus, in alios transferre præsumunt, fodrum, albergarias, regium, & similia tanquam a propriis rusticis ab Ecclesiis extorquentes: Præsenti decreto statuimus, eos sive Advocati, sive patroni, vel vicedomini, sive custodes, vel guardias habentes, seu quocumque alio nomine censentur, a gravaminibus Ecclesiarum cessare, nihilque in ipsis præter antiquos, & moderatos redditus a locorum Episcopis institutos exigere: aut si aliud exegerint, excommunicationi subdantur g. Contractus quoque hujusmodi, quos fecerunt, vel facient in futurum, vim aliquam decernimus non habere.

a Vox, Episcopi deest in antiquis. b Cap. 27. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 50. c. 33. vid. Conc. Trident. Sess. 14. de reform. cap. 13. c beneficio. d Cap. 5. tit. de etat. & qual. in 1. comp. e Vox, controversia, deest. f Cap. 29. eod. tit. in 1. comp. g excommunicantur. Tom. II.

CAP. XIV.

In pluribus successive præsentatis a patrono laico, Episcopo datur gratificatio: sed in præsentatis a persona Ecclesiastica, potior est primo præsentatus. h. d. specialiter: & est unum de principalioribus cap. tituli.

Idem Norvicens. Episcopo. (an. 1180. Roma in Angliam.)

Cum autem a Advocatus Clericum idoneum Episcopo præsentaverit, & postulerit postmodum eo non refusato, alium æque idoneum in eadem Ecclesia admitti: quis eorum alteri præferatur, judicio Episcopi credimus relinquendum, si Laicus fuerit, cui jus competit præsentandi. Verum si Collegium, vel Ecclesiastica persona præsentationem haberet, qui prior est tempore, jure potior esse videtur.

CAP. XXV.

Ex constructione Ecclesiæ facta de consensu Episcopi, acquiritur jus patronatus. Hoc primo. Patronus non eligit Prælatum in conventuali Ecclesia, sed in Capella sc. Hoc secundo. Patrono debetur processionis honor, & alimentatur ab Ecclesia; si vergat ad inopiam. Hoc tertio. Et iste textus est de principalioribus.

Clemens III. (an. 1190.)

Nobis b fuit: [& infra. i] Inquisitioni tuæ tale damus n. e responsum, quod si quis Ecclesiam cum assensu diocæsani construxit, a ex eo jus patronatus acquirit. Cæterum in conventuali Ecclesia non electioni Prælati faciendæ, sed jam factæ, honestius patroni postulat assensum, nisi aliter de sua jurisdictione obtineat, ut partes suas interponere debeat electioni tractandæ. Secus tamen est in Capella, in qua unus Presbyter a patrono eligitur, & pro institutione habenda loci Episcopo præsentatur. Pro fundatione quoque e Ecclesiæ honor processionis fundatori servatur: & si ad inopiam vergat, ab Ecclesia illi modestè succurritur, sicut in sacris est canonibus institutum.

(i Præterea questivisti a nobis, si aliquis efficiatur sola constructione patronus, vel si ad electionem Plebani sit cum Clericis admittendus, seu ab ipsa repellendus omnino, tametsi de longa consuetudine allegaverit, se electioni interesse debere.)

CAP. XXVI.

Patronus Ecclesiæ vacantis, quanquam sit Clericus ad eam se præsentare non potest.

Innocentius III. Rothomagen. Archiepiscopo. (an. 1208.)

Per nostras g postulas literas edoceri, utrum Clericus ad vacantem Ecclesiam, in qua jus obtinet patronatus, se ipsum [si est idoneus] valeat præsentare. Cum igitur nullus se ingerere debeat Ecclesiasticæ prælationis officii: respond. quod nullus se potest ad personatum alicujus Ecclesiæ præsentare, quantumcumque idoneus sit, & quibuscunque studiis, & meritis adjuvetur.

CAP. XXVII.

Si questio juris patronatus inter patronos non definitur intra quatuor menses, Episcopus ordinabit Ecclesiam sine præjudicio eorumdem.

Idem Conventren. Episcopo. (an. 1208.)

Cum propter discordias Laicorum: [& infra. i] Fr. t. mandamus, quatenus si de jure patronatus questio emerferit inter aliquos, & ab eo b, cui competit, intra quatuor menses non fuerit definitum, extunc Ecclesiam ipsam de persona non differas idonea ordinare: ita quod illi ex hoc non debeat in posterum præjudicium generari, qui jus evicerit patronatus.

I i

(i Non

a Cap. 30. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Later. p. 15. c. 8. & Lamb. de jure patr. art. 19. q. 7. p. 2. lib. 2. & art. 13. q. 6. p. 1. l. 2. b Cap. 2. eod. tit. in 2. comp. vid. Conc. Trident. Sess. 14. de reform. c. 12. & Sess. 25. de ref. c. 9. c al. taliter respondemus. d construxerit. e Vox, Ecclesiæ, deest in antiquis. f moderate. g C. 1. eod. tit. in 3. comp. h hæc duo verba, ab eo, desunt.

1 Non debeat Ecclesiis præjudicium generari, grave gerimus, & indignum, quod sicut nostro est Apostolatu referatur, occasione dissensionis, quæ de jure patronatus vertitur inter eos, & Ecclesiæ plus debito remanent viduata Rectoribus, quod in ipsarum grave dispendium noscitur redundare. Verum quoniam secundum Apostolum instantia nostra quotidiana est, omnium Ecclesiarum sollicitudo continua, volentes his, quæ præmissimus, ex debito Pontificalis officii obviare.]

C A P. XXVIII.

Legatus de latere Ecclesiam, cujus alia Ecclesia est patrona, collationi suæ reservare potest, licet non vacet, & conferre cum vacat. hoc primo. Ex duobus presentatis a patrono laico, potest superior instituere secundum. hoc secundo. Et si quoad intellectum iste textus habet duo dicta diversa, licet quoad litteram ambo commisceantur.

Idem Archidiaconus & Cancellarius Altriffiodoren. (an. 1209.)

Cum a dilectis filiis: [& infra. 1] Cum Hostiensis Episcopus, tunc sed. Apostol. Leg. Archidiacono Carnoten. mandaverit, ut Ecclesiam, quam in Archidiaconatu suo primo vacare contingeret, donationi suæ servaret, inhibens, ne alicui conferret eandem, de qua G. b. Clerico disposuerat providere: & Ecclesia de Berovilla ibi vacasset, idem Archidiaconus contra mandatum ejusdem Legati, ad ipsam G. Subdiacon. præsentavit: cujus factum ab eodem Legato cassato, ipse præfatus G. concessit Ecclesiam sic vacantem: [& infra.] Vacante vero quadam Præbenda in Ecclesia Sancti Martini Carnoten. diocesi. Episcopus dictam Ecclesiam ad præsentationem Archidiacon. H. Clerico, præbendam vero præfato G. assignare curavit. Unde ipse H. supplicabat eandem sibi Ecclesiam confirmari, utpote quam ad præsentationem Archidiaconi veri patroni se dicebat adeptum: (& infra. 2) Nos igitur attendentes, quod est præfatus Archidiaconus memoratum G. tanquam Laicus & ad illam Ecclesiam præsentasset, quia tamen per dioecesanum Episcopum admissus non fuit, sed dictus H. ab eodem Archidiacono præsentatus, a diocesano Episcopo institutus, juxta statutum Alexandri Papæ, non primus, sed secundus jus est affectus in Ecclesia memorata, & si Archidiaconus præfatum G. tanquam Clericus præsentavit: quoniam in eo, quod tanquam Clericus faciebat, suberat jurisdictioni Legati: unde postquam idem Legatus donationem illius Ecclesiæ sibi decreverat reservandam, ad eam tanquam Clericus non potuit quempiam præsentare: præsentationem ipsius minus canonice factam decernimus irritam, & ea non obstante concessionem ejusdem Ecclesiæ factam prænominato H. pronunciamus canonicam extitisse, adjudicantes eidem præfatum Ecclesiam, cum fructibus medio tempore perceptis ex ea, plene ac pacifice possidendam: prædicto G. super hoc perpetuum silentium imponendo.

[1 Magister Walterus de Piscia pro se ipso, & Magister H. de Fenomano pro Decano de Alveoli pro Ecclesia de Beauvilla invicem litigaverunt, dil. fil. n. g. S. M. in porticu Diacon. Cardin. concessimus auditorem, in cujus præsentia idem Magister proposuit quod]

[2 Contra procurator Decani respondit, quod est dictus Legatus donationi suæ reservare mandaverit primo in Archidiaconatu Carnotensi Ecclesiam vacantem, vel vacaturam: circa tamen prædictam Ecclesiam facere hoc de jure non potuit, quia talis potestas sibi minime pertinebat, vel competebat, cum præsentatio Clerici ad illam Ecclesiam non tanquam Clerico, sed quasi Laico ratione patronatus, non jure Archidiaconatus eidem

a Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. vid. Conc. Trid. Sess. 24. de reform. c. 19. ubi hujusmodi reservationes videntur prohiberi. b V. c. Clericum in parvimonialibus censeri, ut Laicum, vid. apud Albert. de Rosa in l. fin. C. si contra jus vel util. publ. d. de reversionibus, & vox irritam deest in omnibus antiquis exemplaribus.

Archidiacono pertineret: unde cum inhibitionem ipsius in hoc idem Archidiacon. custodire minime teneretur, alium non ad eandem Ecclesiam de jure potuit præsentare, ac presentatio ejus debet, ex quo de persona idonea facta est, firma censeri.]

C A P. XXIX.

Si Laicus patronus duos successive præsentet, valet institutio de secundo, non obstante appellatione prius facta per primum: Episcopus tamen, qui malitiose primum repulit, eidem in competentis beneficio providere compellitur: & in ultimo est casus singularis. Idem Elien. Episcopo. (an. 1210.)

Pastoralis a officii: [& infra.] Postulasti edoceri, an Clericus ad aliquam Ecclesiam a patrono laico præsentatus, si diocesanus Episcopus ipsum non duxerit admittendum, ex hujusmodi præsentatione aliquid juris assequatur in illa. Et si forte idem ad sedem Apostolicam appellaverit, & post appellationem ab ipso interpositam, idem patronus alium curaverit præsentare, ac secundum instituit b Episcopus præsentatum, idem ab ipsa Ecclesia debeat amoveri. Nos igitur Alexand. Papæ vestigiis inherentes, qui inter presentatos a Clerico, & Laico patronis distinguens, inter presentatos a laico conditionem possidentis censuit meliorem: dicimus, quod institutio presentati secundo loco a laico patrono, robur obtinet firmitatis. Veruntamen constituimus, ut Episcopus, qui præsentatum idoneum malitiose recusavit admittere, ad providendum eidem in competentis beneficio compellatur: quatenus puniatur in eo, in quo ipsum non est dubium deliquisse.

C A P. XXX.

Si ad præsentationem Rectoris ad titulum Ecclesiæ aliquis fuerit ordinatus, patronus, qui non consensit, ad ipsam cum vacabit, poterit præsentare.

Idem c. Avien. Episcopo. (an. 1210.)

Postulasti per d. sedem Apostolicam edoceri, ut cum Rectores parochialium Ecclesiarum quosdam presentent ad suarum Ecclesiarum titulos ordinandos, utrum electio talium ad ipsos Rectores pertineat, vel etiam ad patronos: & si in his patronorum non est requirendus assensus, utrum jus illis salvum maneat eligendi, ut cum ipsas Ecclesias vacare contigerit, intitulati hujusmodi non sint aliis præferendi? Ad quod breviter respond. quod per intitutionem hujusmodi nullum patroni præjudicium generatur, quin possint alios ad illas Ecclesias, cum vacaverint, præsentare, nisi de patronorum processisset assensu.

C A P. XXXI.

Patronus etiam Clericus Ecclesiam vacantem conferre non potest, & si contulit, potest nihilominus ad illam præsentare. Gregorius IX. Archiepisc. Eboracen. (an. 1232.)

Transmissæ ad nos tuæ literæ continebant, quod cum Capitulum Eboracen. Ecclesiam de Gameforde vacantem, in qua jus obrinent patronatus, R. Clerico f. concessissent, ipsi postmodum L. Clericum tibi ad eandem Ecclesiam præsentarunt, post appellationem ab eodem R. ad sedem Apostolicam interjectam: [& infra.] Consult. r. t. respond. quod cum ex vi juris patronatus non concessio, sed præsentatio pertineat ad patronum, præsentatum (si ei aliquid non obstat canonicum) instituere in ipsa Ecclesia poteris, utpote priorem.

TITU-

a Quæ e superioribus titulis, & libris quod hic abscissum est. b Cap. 4. eod. tit. in 3. compil. vid. Archidiacon. in c. decernimus. 16. qu. 7. Geminianum in c. per simoniam. 20. dist. & Hostiens. in sum. tit. de jure patr. §. in quib. b instituerit. c al. Ahabens. d Cap. 5. eod. tit. in 3. compil. vid. Henr. Borch. & Lambert. de jure patron. artic. 8. q. 5. p. 3. lib. 2. art. 6. q. 5. lib. 3. e generetur. f Non representando, quod facere potuerunt: sed conferendo, quod facere non possunt.

TITULUS XXXIX.
DE CENSIBUS, & EXACTIONIBUS, ET
PROCURATIONIBUS.

C A P. I.

Ecclesiæ fundanda debet pro dote tribui Mansus liber a quolibet servitio temporalis: ad Ecclesiasticum tamen tenetur: sed si aliquid confertur Ecclesiæ ultra Mansum, tenetur Ecclesiæ ex eo solvere onera consueta. h. d. inherendo literæ.

Ex Concilio apud Guarnaciam. (in Germania.)

Sancitum b est, ut unicuique Ecclesiæ unus Mansus integer, & absque ullo servitio tribuatur. Et Presbyteri in eis constituti non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non de domibus, neque de areis c, vel de hortis juxta Ecclesiam positis, neque de prædicto Manso aliquid servitium faciant, præter Ecclesiasticum. Et si aliquid amplius habuerint, inde senioribus debitum servitium impendant.

C A P. II.

Solutio tributi arguit subjectionem.

Augustinus super epistolam ad Rom. (an. 420.)

Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit: [& infra.] Et vos subditi esse debetis. Ideo enim tributa præstatis, quia hæc est probatio subjectionis.

C A P. III.

Non potest Episcopus novum censum imponere monasterio. Gregorius Stephano d. Cantori. (an. 600. Romæ.)

Scientes: [& infra. 1] Afferuit prædictus Abbas Presbyterum Massæ novas monasterio consuetudines velle imponere: (& infra. 2) Mandamus, quatenus si ab initio hoc non fuerit, etiam labentibus temporibus aliquid noviter non permittas imponi.

[1 Magnitudinem charitatis vestre toto Dominum corde diligere, &c. que sunt in Registro.]

[2 Que ex tempore conditi monasterii per triennale tempus hætenus non fuerunt.]

C A P. IV.

Cæcus, & pauper ad collectas non veniunt.

Idem Constantino Episcopo. (an. 600. in Insuliam.)

Licet f multum: [& infra.] Dixit quoque prædictus cæcus, quod ad collectas inter alios pariter compellatur: quod fieri non permittas: quia eum, quem cæcitas sua gravat, inhumanum est nimis in collectione affligere: cui debuerat ex collectis, si esset necessitas, misereri.

C A P. V.

Petens censum debet rationem exprimere.

Paschalis II. Comitisse Mathildæ. (an. 1110. Romæ.)

Pervenit g ad nos: [& infra. 1] Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod census ignorantia nec divinis, nec humanis legibus invenitur: oportet quippe, ut omnis census ad quid, & quando persolvi debeat, præsciatur.

[1 Quod Fraxinorum Abbas Carpensensem Ecclesiam fuerit prædatus, occasione scilicet cujusdam census, qui ad quid solvi debeat, ignoratur, de quo nimirum cum nos Archiepiscopus interrogaret, ut quod rationale videbatur, responderemus.]

C A P. VI.

Determinat Concilium numerum equorum, quos secum ducere possunt Prælati visitantes: & prohibet eis tunc uti venationibus,

a Vid. Turcrematam in c. quæstum 1. quæst. 3. & Covarruviam lib. 3. var. resol. c. 7. & Scorum lib. 6. de just. & jur. q. 5. art. 1. b Burch. lib. 3. decret. c. 52. Ivo p. 3. cap. 55. & cap. 2. eod. tit. in 1. compil. c. Alias, atriis, sed omnes Vaticani habent, ut est impressum. d Chartulario lib. 12. epist. 20. Indictione 7. Contius. e Cap. 4. eod. tit. in 1. compil. f Cap. 7. tit. de restit. spoliar. in 1. comp. g Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. vid. Calderi. consil. 1. tit. de libel. oblat.

& sumptuosas epulas querere. hoc primo usque ad vers. Prohibemus.

Ex Concilio Lateran. a (an. 1179. Romæ.)

Cum Apostolus b se, ac suos propriis manibus decreverit exhibendos, & illis, quibus prædicabat, non existeret onerosus: grave nimis esse dignoscitur, quod quidam Prælatorum ita in procuracionibus graves existant, ut interdum Ecclesiastica ornamenta subditi exponere compellantur, & longi temporis visum brevis hora consumat. d Quocirca statuimus, quod Archiepiscopi parochias visitantes, pro diversitate provinciarum, & facultatibus Ecclesiarum 40. vel 50. evectionum numerum, Episcopi autem 20. vel 30. Cardinales 25. nunquam e excedant, Archidiaconi vero 5. vel 7. Decani constituti sub Episcopis f duobus equis contenti existant. Nec cum canibus venatoriis, & avibus proficiantur, sed ita procedant, ut non quæ suæ sunt, sed quæ Jesu Christi, querere videantur. Nec sumptuosas epulas querant, sed cum gratiarum actione recipiant, quod honeste ac competenter illis fuerit ministratum.

Prælati non debent gravare subditos tallis, & exactionibus: permittitur tamen ex justa causa petere ab eis moderatum auxilium. h. d. usque ad. §. Sane.

Prohibemus etiam, ne subditos suos tallis, & exactionibus Episcopi gravare præsumant. Sustinemus autem pro multis necessitatibus, quæ aliquoties superveniunt, ut si manifesta ac rationabilis causa extiterit, cum charitate moderatum ab eis valeant auxilium postulare. Cum enim dicat Apostolus: g Non debent filii thesaurizare parentibus, sed parentes filiis: multum longe a paterna pietate videtur, si præpositi subditis suis graves existant, quos in cunctis necessitatibus pastorem debent more fovere. Archidiaconi vero, sive Decani, nullas exactiones, sive tallias in Presbiteros seu Clericos exercere compellant.

In effectu dicitur, quod numerus equorum status in principibus non debet trahi ad augendum numerum alias solitum. Abbas.

Sane quod de prædicto numero evectionum secundum tolerantiam dictum est, in illis locis poterit observari, in quibus ampliores sunt redditus, & Ecclesiastica facultates. In pauperioribus autem locis tantam voluminem teneri mensuram, ut ex accessu majorum, minores merito non doleant se gravari. Nec sub tali indulgentia illi, qui paucioribus equis uti solebant hætenus, plurium sibi credant potestatem indultam.

C A P. VII.

Novus census Ecclesiis imponi non potest, nec antiquus augetur. h. d. & est de principalioribus hujus tituli.

Ex eodem. b

Prohibemus insuper, ne ab Abbatibus, Episcopis, vel aliis Prælatibus, novi census imponantur Ecclesiis, nec veteres augeantur, nec partem reddituum suis usibus appropriare præsumant: sed libertatem, quam sibi majores conservare desiderant, minoribus suis bona voluntate conservent. Si quis vero aliter fecerit, irritum quod egerit, habeatur.

C A P. VIII.

Prælati seu Rectores Ecclesiæ non potest, præsertim post mortem, Ecclesiam suam propria auctoritate constituere censualem.

I i 2

Alexan-

a Sub Alex. III. cap. 4. & 6. eod. tit. in 1. comp. b 1. Theff. 3. 2. Cor. 11. Act. 20. c al. alentos, ut est in Concilio in margine. d Vid. l. jus alimentorum. ff. ubi de pupil. educ. deb. e usquam. f al. ipsi. g 2. Cor. 12. h Concil. Lateran. sub Alexand. III. cap. 7. §. Prohibemus, & Cap. 7. eod. tit. in 1. comp.